

QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG VỀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ TƯ NHÂN TRONG THỜI KỲ ĐỔI MỚI (1986-2025)

ThS BÙI VIỆT TRUNG

Trưởng Chính trị tỉnh Đồng Nai

Ngày nhận:

30-5-2025

Ngày thẩm định, đánh giá:

12-6-2025

Ngày duyệt đăng:

10-7-2025

Tóm tắt: Trong thời kỳ đổi mới, Đảng đã không ngừng đổi mới tư duy, từng bước định hướng, điều chỉnh chủ trương, chính sách nhằm phát huy vai trò của khu vực kinh tế tư nhân phù hợp với mục tiêu xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Sau gần 40 năm thực hiện đường lối đổi mới, nhận thức của Đảng về kinh tế tư nhân đã có những chuyển biến sâu sắc, từ chỗ coi đây là “tàn dư” cần cải tạo (trước 1986), đến việc khẳng định và công nhận kinh tế tư nhân là một bộ phận quan trọng, một “động lực quan trọng nhất” của nền kinh tế như hiện nay. Quan điểm của Đảng về kinh tế tư nhân qua các Đại hội của thời kỳ đổi mới đã thể hiện tư duy biện chứng, linh hoạt của Đảng, gắn liền với thực tiễn phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và yêu cầu hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng.

Từ khóa:

Đảng Cộng sản Việt

Nam; kinh tế tư nhân

1. Từng bước đổi mới tư duy về phát triển kinh tế tư nhân trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa

Trong thời kỳ quá độ lên CNXH, kinh tế tư nhân là một bộ phận cấu thành của nền kinh tế quốc dân, có tính tích cực góp phần phát triển sản xuất, tạo việc làm, cải thiện đời sống nhân dân. Sự phát triển của kinh tế tư nhân được đặt dưới sự lãnh đạo, định hướng của Đảng, sự quản lý, điều hành của Nhà nước, nhằm đảm bảo phù hợp với lợi ích chung của quốc gia, dân tộc và nhân dân.

Đại hội VI (1986) của Đảng với tư duy đổi mới, đã bắt đầu tháo gỡ những định kiến không đúng đối với thành phần kinh tế tư nhân và xem kinh tế tư nhân là một trong những thành phần kinh tế XHCN. Đại hội VI chỉ ra rằng: “Cần sửa đổi, bổ sung và công bố rộng rãi chính sách nhất quán đối với các thành phần kinh tế. Những quy định có tính nguyên tắc phải trở thành pháp luật để mọi người yên tâm, mạnh dạn kinh doanh. Xóa bỏ những thành kiến thiên lệch trong sự đánh giá và đối xử với người lao động thuộc

Hội nghị toàn quốc quán triệt, triển khai thực hiện các Nghị quyết của Bộ Chính trị: Nghị quyết số 66-NQ/TW “Về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới” và Nghị quyết số 68-NQ/TW “Về phát triển kinh tế tư nhân”, ngày 18-5-2025 (Ảnh: TTXVN)

các thành phần kinh tế khác nhau. Nhà nước có chính sách ưu đãi về kinh tế (như chính sách đầu tư, thuế, tín dụng...) đối với thành phần kinh tế xã hội chủ nghĩa”¹. Đảng đã nhận thức đúng về sự tồn tại khách quan của thành phần kinh tế tư nhân trong thời kỳ quá độ lên CNXH và chủ trương sửa đổi, bổ sung các quy định để tạo môi trường sản xuất, kinh doanh thuận lợi cho các thành phần kinh tế phát triển theo định hướng XHCN, trong đó có kinh tế tư nhân. Đây là một trong những nhiệm vụ xây dựng và củng cố quan hệ sản xuất XHCN, sử dụng và cải tạo đúng đắn các thành phần kinh tế được Đảng xác định trong định hướng phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ đổi mới. Tuy nhiên, các thành phần kinh tế phi XHCN nói chung, kinh

tế tư nhân nói riêng vẫn chưa thể bung ra trong những năm đầu đổi mới.

Ngày 15-7-1988, Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết số 16-NQ/TW “Về đổi mới chính sách và cơ chế quản lý đối với các cơ sở sản xuất thuộc các thành phần kinh tế ngoài quốc doanh”. Đảng khẳng định kinh tế tư nhân được phát triển trong những ngành có lợi cho quốc kế dân sinh. Nghị quyết đã mở đường cho sự phát triển và sự đột phá của thành phần kinh tế tư nhân trong thời kỳ hội nhập kinh tế quốc tế sau này.

Đại hội VII (1991) của Đảng khẳng định kinh tế tư nhân là một thành phần độc lập trong nền kinh tế. “*Kinh tế tư nhân* được phát triển, đặc biệt trong lĩnh vực sản xuất, theo sự quản lý, hướng

dẫn của Nhà nước”². Khẳng định quyền tự do kinh doanh theo pháp luật, bảo hộ sở hữu và thu nhập hợp pháp. Kinh tế tư bản tư nhân được phát triển không hạn chế về quy mô, địa bàn trong ngành nghề không bị cấm. Như vậy, nhận thức của Đảng về tiềm năng đóng góp của kinh tế tư nhân trong nền kinh tế ngày càng sáng rõ.

Đến Đại hội VIII (1996), Đảng tiếp tục khẳng định: “*Kinh tế tư bản tư nhân có khả năng góp phần xây dựng đất nước. Khuyến khích tư bản tư nhân đầu tư vào sản xuất, yên tâm làm ăn lâu dài; bảo hộ quyền sở hữu và lợi ích hợp pháp, tạo điều kiện thuận lợi đi đôi với tăng cường quản lý, hướng dẫn làm ăn đúng pháp luật, có lợi cho quốc kế dân sinh*”³. Đảng đánh giá cao vị trí, vai trò của kinh tế tư nhân đối với công cuộc xây dựng đất nước và tạo mọi điều kiện thuận lợi để kinh tế tư nhân phát huy tiềm lực, góp phần thúc đẩy sự phát triển nền kinh tế đất nước.

Đại hội IX (2001) của Đảng khẳng định kinh tế tư bản tư nhân được coi là thành phần có vị trí quan trọng lâu dài; cho phép phát triển không hạn chế quy mô, lĩnh vực mà pháp luật không cấm; tạo điều kiện kinh doanh thuận lợi, khuyến khích đầu tư ra nước ngoài, liên doanh, cổ phần hóa... Đây là bước tiến trong tư duy lý luận của Đảng về phát triển thành phần kinh tế tư nhân. HNTU 5 khóa IX (2002), lần đầu tiên Đảng ban hành Nghị quyết chuyên đề về kinh tế tư nhân - Nghị quyết số 14-NQ/TW, ngày 18-3-2002 “Về tiếp tục đổi mới cơ chế, chính sách, khuyến khích và tạo điều kiện phát triển kinh tế tư nhân” - khẳng định đây là vấn đề chiến lược lâu dài, góp phần phát triển kinh tế, giải quyết việc làm, tăng thu ngân sách, ổn định xã hội.

Tại Đại hội X (2006), lần đầu tiên Đảng có quy định về đảng viên làm kinh tế tư nhân và kinh tế tư nhân được xác định là một trong những

động lực quan trọng. Khẳng định kinh tế tư nhân là bộ phận không thể thiếu, có vị trí quan trọng đặc biệt trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Đây là sự kiện đánh dấu sự phát triển đột phá về lý luận và thực tiễn của Đảng về phát triển kinh tế tư nhân trong thời kỳ đổi mới.

Đại hội XI (2011) của Đảng khẳng định tiếp tục tăng cường hoàn thiện cơ chế, chính sách để kinh tế tư nhân phát triển mạnh mẽ. Tiếp tục coi kinh tế tư nhân là một trong những động lực của nền kinh tế. Đại hội XII (2016), Đảng khẳng định kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng của nền kinh tế, đồng thời nhân mạnh hoàn thiện chính sách hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ, vừa, doanh nghiệp khởi nghiệp. Khuyến khích hình thành tập đoàn kinh tế tư nhân đa sở hữu và mở rộng sự tham gia của tư nhân vào các tập đoàn nhà nước.

Ngày 3-6-2017, HNTU 5 khóa XII ban hành Nghị quyết số 10-NQ/TW “Về phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”. Đảng tiếp tục khẳng định: Phát triển kinh tế tư nhân là yêu cầu khách quan, vừa cấp thiết, vừa lâu dài trong quá trình hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN, góp phần giải phóng sức sản xuất và sử dụng hiệu quả các nguồn lực. Kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng cùng với kinh tế nhà nước và kinh tế tập thể tạo nền tảng phát triển nền kinh tế độc lập, tự chủ. Xóa bỏ mọi rào cản, định kiến, tạo điều kiện phát triển lành mạnh, đồng thời kiểm soát chặt chẽ mặt tiêu cực (CNTB thân hữu, lợi ích nhóm, thao túng chính sách...). Phát triển kinh tế tư nhân trong mọi ngành nghề không bị pháp luật cấm; thúc đẩy phong trào khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo và nâng cao hiệu quả doanh nghiệp nhỏ và vừa. Khuyến khích mô hình doanh nghiệp, tập đoàn tư nhân lớn tham gia vào chuỗi giá trị trong nước, khu vực và toàn cầu; hỗ trợ liên kết giữa

kinh tế tư nhân với các khu vực kinh tế khác. Tạo điều kiện cho tư nhân góp vốn vào doanh nghiệp nhà nước, thúc đẩy cổ phần hóa và tăng cường liên kết sản xuất theo chuỗi. Phát triển đội ngũ doanh nhân có bản lĩnh chính trị, đạo đức, văn hóa, năng lực quản trị hiện đại, gắn bó với lợi ích dân tộc và sự nghiệp xây dựng CNXH.

Ngày 10-10-2023, Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết số 41-NQ/TW “Về xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ doanh nhân Việt Nam trong thời kỳ mới”. Nghị quyết khẳng định đội ngũ doanh nhân có vị trí, vai trò quan trọng, là một trong những lực lượng nòng cốt góp phần đẩy mạnh sự nghiệp CNH, HĐH đất nước và hội nhập quốc tế; xây dựng và phát triển nền kinh tế độc lập, tự chủ, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, phát huy sức mạnh của đội ngũ doanh nhân Việt Nam, tạo môi trường đầu tư, kinh doanh thuận lợi, an toàn, bình đẳng để doanh nghiệp phát triển và cống hiến là trách nhiệm của Đảng, Nhà nước, hệ thống chính trị và đội ngũ doanh nhân gắn với quá trình hoàn thiện nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN.

2. Phát triển kinh tế tư nhân nhanh, mạnh, bền vững, đóng vai trò là một động lực quan trọng nhất của nền kinh tế quốc gia

Sau gần 40 năm thực hiện đường lối đổi mới, nhận thức của Đảng về kinh tế tư nhân đã có bước phát triển sâu sắc, từ chỗ coi là thành phần cần cải tạo đến xác định là một trong những động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Kinh tế tư nhân đã có bước phát triển mạnh về số lượng, chất lượng, đóng góp đáng kể vào GDP, thu ngân sách và tạo việc làm cho xã hội. Hiện nay, khu vực kinh tế tư nhân “có khoảng hơn 940 nghìn

doanh nghiệp và hơn 5 triệu hộ kinh doanh đang hoạt động, đóng góp khoảng 50% GDP, hơn 30% tổng thu ngân sách nhà nước và sử dụng khoảng 82% tổng số lao động vào tăng trưởng kinh tế”⁴, góp phần giải quyết công ăn việc làm, xoá đói, giảm nghèo, ổn định đời sống xã hội, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, nâng cao năng suất lao động, gia tăng năng lực cạnh tranh quốc gia.

Tuy nhiên, khu vực này vẫn còn hạn chế về quy mô, năng lực công nghệ, trình độ quản trị và khả năng liên kết. Nguyên nhân chủ yếu là do nhận thức chưa đầy đủ, thể chế còn bất cập và môi trường kinh doanh còn nhiều rào cản. Trong bối cảnh mới, việc phát huy vai trò của kinh tế tư nhân đòi hỏi phải có giải pháp đồng bộ, đột phá về thể chế, chính sách và tư duy phát triển nhằm tạo động lực mới cho tăng trưởng và hội nhập quốc tế bền vững.

Để phát huy tối đa tiềm lực kinh tế tư nhân trong kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc Việt Nam, ngày 4-5-2025, Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết số 68-NQ/TW “Về phát triển kinh tế tư nhân”.

Nghị quyết xác định kinh tế tư nhân có vai trò là động lực quan trọng nhất trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Góp phần thúc đẩy tăng trưởng, tạo việc làm, nâng cao năng suất, năng lực cạnh tranh, thực hiện CNH, HĐH và tái cấu trúc kinh tế theo hướng xanh, tuần hoàn, bền vững. Cùng với các thành phần khác, giữ vai trò nòng cốt xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ, hội nhập quốc tế hiệu quả. Phát triển kinh tế tư nhân vừa là nhiệm vụ cấp bách trước mắt, vừa có tính chiến lược lâu dài. Do vậy, cần cụ thể hóa trong các chính sách phát triển quốc gia để giải phóng toàn bộ sức sản xuất, huy động nguồn lực trong nhân dân, góp phần phát triển kinh tế - xã hội, củng cố

cố quốc phòng - an ninh, hội nhập quốc tế. Xoá bỏ định kiến, quan niệm sai lầm về kinh tế tư nhân. Đánh giá đúng vai trò của doanh nhân, tôn trọng, bảo vệ quyền sở hữu, quyền kinh doanh hợp pháp. Đảm bảo môi trường cạnh tranh bình đẳng giữa các thành phần kinh tế trong tiếp cận vốn, đất đai, công nghệ, dữ liệu,... Tạo môi trường minh bạch, ổn định, dễ tiếp cận, chi phí thấp, chuẩn quốc tế. Hoàn thiện pháp luật, chính sách đột phá để thúc đẩy tư nhân đầu tư vào các lĩnh vực ưu tiên như khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số, khởi nghiệp, vươn ra khu vực và thế giới. Phát huy vai trò của Đảng và Nhà nước theo phương châm: Đảng lãnh đạo, Nhà nước kiến tạo, doanh nghiệp là trung tâm, chủ thể. Chú trọng đào tạo, bồi dưỡng doanh nhân có đạo đức, bản lĩnh, trí tuệ, tôn vinh những doanh nhân có tinh thần yêu nước, khát vọng công hiến, thượng tôn pháp luật và thực hiện trách nhiệm xã hội.

Đặc biệt, vai trò của kinh tế tư nhân được Nghị quyết số 68-NQ/TW của Đảng chỉ rõ: Mục tiêu đến năm 2030, *kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng nhất của nền kinh tế quốc gia*; là lực lượng tiên phong trong phát triển khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số, góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu của Nghị quyết số 57-NQ/TW, ngày 22-12-2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia và các chủ trương, đường lối khác của Đảng. Đến năm 2045, kinh tế tư nhân Việt Nam phát triển nhanh, mạnh, bền vững, chủ động tham gia vào chuỗi sản xuất, cung ứng toàn cầu; có năng lực cạnh tranh cao trong khu vực và quốc tế; phần đầu đến năm 2045 có ít nhất 3 triệu doanh nghiệp hoạt động trong nền kinh tế; đóng góp khoảng trên 60% GDP⁵.

Trong thời gian tới, để thực hiện phát triển kinh tế tư nhân, cần tập trung thực hiện quyết liệt, đồng bộ và hiệu quả các nhóm nhiệm vụ, giải pháp cụ thể bao gồm:

Thứ nhất, đổi mới mạnh mẽ tư duy, thống nhất cao về nhận thức và hành động trong toàn hệ thống chính trị và xã hội về vai trò, vị trí của kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Khơi dậy mạnh mẽ niềm tin, khát vọng dân tộc, tinh thần yêu nước, ý chí tự cường, tạo khí thế mới và xung lực mới để thúc đẩy phát triển khu vực kinh tế tư nhân. Nâng cao nhận thức, trách nhiệm và hành động thực chất trong việc xây dựng, phát triển đội ngũ doanh nhân dân tộc có bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp, năng lực quản trị và tinh thần phụng sự Tổ quốc.

Thứ hai, đẩy mạnh cải cách thể chế, hoàn thiện khung khổ pháp luật và chính sách, bảo đảm tính đồng bộ, minh bạch, ổn định, nhất quán, dễ tiên liệu. Tăng cường thực thi pháp luật, nâng cao hiệu quả thực hiện chính sách. Bảo đảm và bảo vệ có hiệu quả các quyền hợp pháp, chính đáng của kinh tế tư nhân, đặc biệt là quyền sở hữu, quyền tài sản, quyền tự do kinh doanh, quyền cạnh tranh bình đẳng, quyền tiếp cận thông tin và quyền được bảo vệ khi thực thi hợp đồng.

Thứ ba, tạo điều kiện thuận lợi và công bằng để khu vực kinh tế tư nhân tiếp cận các nguồn lực phát triển, nhất là về đất đai, vốn tín dụng, nhân lực chất lượng cao, thông tin thị trường, tài nguyên công nghệ. Minh bạch hóa các quy trình phân bổ nguồn lực, xoá bỏ rào cản hành chính, lợi ích nhóm và tình trạng “xin - cho”.

Thứ tư, thúc đẩy nghiên cứu, ứng dụng khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số, chuyển đổi xanh và phát triển kinh tế tuần hoàn trong khu vực tư nhân. Hỗ trợ doanh nghiệp tư nhân nâng cao năng suất, chất lượng, khả năng

thích ứng và tính bền vững trong môi trường kinh doanh toàn cầu.

Thứ năm, tăng cường liên kết, hợp tác giữa các doanh nghiệp tư nhân với nhau và với doanh nghiệp nhà nước, doanh nghiệp FDI nhằm hình thành các chuỗi giá trị, chuỗi sản xuất - cung ứng - tiêu dùng nội địa và quốc tế. Phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp, hệ sinh thái đổi mới sáng tạo với sự kết nối giữa doanh nghiệp - viện/trường - nhà nước - tổ chức tài chính.

Thứ sáu, có chính sách hỗ trợ và tạo điều kiện thuận lợi để hình thành và phát triển nhanh các doanh nghiệp tư nhân quy mô vừa và lớn, các tập đoàn kinh tế tư nhân có tiềm lực mạnh, khả năng cạnh tranh cao, vươn tầm khu vực và thế giới, nhất là trong các ngành, lĩnh vực then chốt, công nghệ cao, công nghiệp hỗ trợ, nông nghiệp công nghệ cao, logistics, tài chính, công nghệ số...

Thứ bảy, hỗ trợ thiết thực, hiệu quả đối với doanh nghiệp nhỏ, siêu nhỏ và hộ kinh doanh, đặc biệt trong tiếp cận tín dụng, chuyển đổi số, cải thiện năng lực quản trị, tiếp cận thị trường và nâng cấp lên doanh nghiệp có tư cách pháp nhân rõ ràng. Có chính sách phù hợp khuyến khích chuyển đổi hộ kinh doanh cá thể thành doanh nghiệp, đảm bảo quyền lợi và nghĩa vụ tương ứng.

Thứ tám, xây dựng văn hóa kinh doanh lành mạnh, đề cao đạo đức kinh doanh, tinh thần thượng tôn pháp luật, trách nhiệm xã hội và nghĩa vụ đối với cộng đồng, với đất nước. Phát huy vai trò đội ngũ doanh nhân trong sự nghiệp phát triển đất nước, bảo vệ Tổ quốc. Khuyến khích doanh nhân tham gia xây dựng chính sách, tham gia công tác xã hội, từ thiện và quản trị nhà nước. Đẩy mạnh công tác đào tạo, bồi dưỡng, tôn vinh và phát triển đội ngũ doanh nhân lớn mạnh, có khát vọng, bản lĩnh, trí tuệ, đủ năng lực hội nhập và cạnh tranh toàn cầu.

Thứ chín, tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước trong việc định hướng, dẫn dắt, hỗ trợ phát triển kinh tế tư nhân. Kiện toàn bộ máy, nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ công chức thực thi chính sách kinh tế tư nhân. Đẩy mạnh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, những nhiễu, phiền hà; tạo lập môi trường minh bạch, công bằng, an toàn cho doanh nghiệp hoạt động, phát triển lâu dài.

Trải qua gần 40 năm đổi mới, nhận thức của Đảng về vai trò, vị trí của kinh tế tư nhân đã có bước chuyển biến căn bản, từ chỗ là thành phần kinh tế “cần cải tạo”, đến nay, kinh tế tư nhân được khẳng định là một bộ phận cấu thành quan trọng, một động lực quan trọng nhất của nền kinh tế quốc gia trong bối cảnh hội nhập và phát triển. Triển khai thực hiện đúng đắn quan điểm, chủ trương của Đảng, kinh tế tư nhân góp phần xứng đáng vào kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc - kỷ nguyên giàu mạnh dưới sự lãnh đạo của Đảng, xây dựng thành công nước Việt Nam XHCN, dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh, sánh vai với các cường quốc năm châu.

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2006, T. 47, tr. 395

2. *Sđđ*, 2007, T. 51, tr. 97

3. *Sđđ*, 2015, T. 55, tr. 379

4, 5. Nghị quyết số 68-NQ/TW, ngày 4-5-2025 của Bộ Chính trị “Về phát triển kinh tế tư nhân”, <https://xaydungchinh sach.chinhphu.vn/toan-van-nghi-quyet-so-68-nq-tw-ve-phat-trien-kinh-te-tu-nhan-119250505101309949.htm>.